

LEMBAGA PENDIDIKAN MA'ARIF NU KABUPATEN KUDUS
PENILAIAN AKHIR TAHUN (PAT) KELAS IX
MADRASAH TSANAWIYAH (MTs)
TAHUN PELAJARAN 2022/2023

Mata pelajaran : BAHASA JAWA
Maret 2023

Hari/Tanggal : Selasa, 14

Kelas : IX (Sembilan)
Menit)

Jam/Waktu : 09.30 – 11.00 WIB (90

PETUNJUK UMUM : 1. Semua jawaban dikerjakan dilembar jawaban yang tersedia.

2. Nama dan nomor siswa ditulis pada sudut kanan atas lembar jawaban.

3. Gunakan waktu yang tersedia dengan sebaik-baiknya.

PETUNJUK KHUSUS :

I. Wenehana wangsulan kanthi nyukani tandha ping (X) ing salah sawijining aksara A, B, C, utawa D!

1. Salah siji karya sastra jawa sing asale teka rasane ati, banjur diungkapna penyair nganggo basa sing duweni irama, rima, lan tatanan lirik sing duweni arti/ makna tartamtu diarani

- A. Geguritan
- B. Parikan
- C. Wangsalan
- D. Bebasan

2. Gatekna pranyatan ing ngisor iki!

- (1) Kaiket dening guru gatra, guru wilangan, lan guru lagu
- (2) Luwih ngutamakna bagian isine sing apik, mentes, endah, lan becik
- (3) Isine bab pitutur, piweling, panyaruwe, sindiran, lsp
- (4) Nggunakna purwakanthi

Saka pranyatan ing dhuwur, sing ora kalebu titikane geguritan anyar yaiku

- A. (1)
- B. (2)
- C. (3)
- D. (4)

3. Sun gegurit

Kahanan jaman saiki
Sipat pemudha pemudhi
Srawunge saya ndadi
Raket wewekane sepi
Tan kadi duk ing jaman nguni
Srawunge sarwa ngati-ati

Geguritan ing dhuwur kalebu jenise geguritan gagrah

- A. Anyar
- B. Modern
- C. Jawa
- D. Lawas

4. **Ibu**

Dening : Mahardika Dwi W

ibu aku ora bisa apa-apa tanpa awakmu
aku dudu apa-apa tanpa awakmu
maturnuwun
senajan amung tembung
nanging tembung iku tumeka saka jroning ati
amarga awakmu, aku bisa dadi kaya saiki
maturnuwun ibu
aku tresna ibu

Amanat saka geguritan ing dhuwur yaiku

- A. Maturnuwun kanggo ibu tuwuh saka jroning ati
 - B. Tanpa ibu, awake dhewe ora bisa apa-apa lan dudu apa-apa, mula tresnani ibu
 - C. Panggurit tresna banget marang ibu sing nglairake
 - D. Ibu iku wanita sing lila ngorbanake nyawa kanggo putrane
5. gunung-gunung pating jenggelek
 aweh pitakon marang wit-witan ing sawah lan tegalan
 wit pari, tela, jagung, kacang, padha ora bisa jawab
 amarga padha ora ngerti makna pitakone gunung
 apa sebabe dekne didhuwurke
- Lelewaning basa kang ana ing geguritan ing dhuwur yaiku....
- A. Personifikasi
 - B. Hiperbola
 - C. Ironi
 - D. Simile
6. Ing ngisor iki geguritan sing ngandhut tema *endahe alam padesan* yaiku
- A. Wiwit esuk nganti awan
 Ngangsu kawruh golek ngelmu
 Para guru nggulawenthah kanthi sabar
 Mulang ndidhik para siswa kanthi longgar
 - B. Adoh saka ramene kutha
 Sinawang sawah jembar
 Kadya dene klasa gumelar
 Saadohe penyawang netra
 Ijo royo-royo katon nyata
 Lali sayang ngilangna lungkrah
 Gumanti tuwuhing rasa bungah
 - C. Zaman saiki kabeh wis padha lali
 Lali karo kabudyan jawi
 Kabudayan kang mbiyen diuri-uri
 Saiki rangerti mbuh ning endi
 - D. Telung taun lawase
 Awake dhewe kekancan
 Ngguyu sedhik padu seneng bebarengan
 Nanging kudu pisahing badan raketing jiwa
 Tetepa nyawiji marang sedulur kaki
 Aja padha lali apa meneh nglali

Kanggo mangsuli pitakon angka 7-10 wacanen geguritan ing ngisor iki!

Cita-Citaku

Dening : Yunda Dayanti

- bagaskara mbarengi aku menyang pawiyatan
 kanthi semangat bakal takgayuh
 kawruh saka guruku
 mung arep nyandhak cita-cita luhurku
 senajan saben dina ana kalane ngejak ngaso
 nanging aku tetep mekso sinau
 manut dawuhe bapa lan ibu
 supaya dadi bocah pinter
 ing tembe bisa mujudake cita-citaku
 mikul dhuwur mendhem jero
 bisa mulyakna lan bekti mring wong tuwaku
 mung teka cita-cita iki aku bisa nggandulna
 kabeh angen lan karepku
7. Isine geguritan kasebut yaiku
- A. Panggurit isin mangkat sekolah
 - B. Yen rasa-rasa sinau cita-cita bisa kagayuh
 - C. Semangat sinau kanggo nggayuh cita-cita
 - D. Panggurit kepengin mulyakna gurune

8. Geguritan ing dhuwur kalebu geguritan ...
 - A. Kuna
 - B. Anyar
 - C. Tradhisional
 - D. Lawas
9. Ing ngisor iki sing ora kalebu carane panggurit supaya cita-citane bisa kagayuh yaiku ...
 - A. Semangat ngudi kawruh ing pawiyatan
 - B. Manut dhawuhe bapak saha ibu
 - C. Sinau saben dina senajan awake lungkrah
 - D. Ora perlu sinau mergo cita-cita bakal teka dhewe
10. Tegese unen - unen **“Mikul dhuwur mendhem jero”** yaiku....
 - A. Wong tuwa njaluk wuruk wong enom
 - B. Akeh wong kesusahan amarga bencana
 - C. Bisa njunjung drajate wong tuwa
 - D. Guneme mung lamis
11. Serat jawa sing isine bab piwulang, ditulis dening Pakubuwana IV, Raja Surakarta yaiku
 - A. Ramayana
 - B. Mahabharata
 - C. Wulangreh
 - D. Wedhatama
12. Serat wulangreh iku isine awujud tembang sing kadhapuk saka ... pupuh.
 - A. 10
 - B. 11
 - C. 12
 - D. 13
13. Ing ngisor iki sing ora kalebu isine pupuh Durma ing sajrone serat wulangreh yaiku
 - A. Dadi wong aja gumedhe/ angkuh
 - B. Aja seneng nyacad utawa maido wong liya
 - C. Aja seneng nyalah-nyalahna wong liya
 - D. Cara nyambung paseduluran
14. Dipunsami ambanting ing badanira
Nyudha dhahar lan guling
 Darapon sudaa
 Nepsu kang ngambra-ambra
 Rerema ing tyasireki
 Dadya sabarang
 Karsanira lestari

 Ukara sing dicithak kandel tembang ing dhuwur ngemu teges
 - A. Nggladhi awake dhewe supaya duwe laku prihatin
 - B. Kanthi ngurangi mangan lan turu
 - C. Sarana kanggo ngurangi hawa nepsu
 - D. Nyedhak marang sing nggawe urip
15. Jaman saiki karo kanca sing ora disenengi dicacad entek-entekan, didakwa sing elek-elek. Mangka manungsa kudu sing prasaja, aja seneng ngalem apadene nyacad marang wong liya.
 Tembang Durma sing trep kanggo pranyatan ing dhuwur yaiku
 - A. Dene kang wus kaprah ing masa samangkya
 Yen ana den senengi
 Ing pangalemira
 Pan kongsi pandirangan
 Matane kongsi malirik
 Nadyan ala
 Ginunggung becik ugi
 - B. Aja ngalem aja mada lamun bisa
 Yen uga masa mangkin
 Iya ing sabarang
 Yen nora sinenengan
 Den poyok kapati-pati

- Nora prasaja
 Sabarang kan den pikir
- C. Mung tindake dhewe datan winan
 Ngrasa bener pribadhi
 Sanadyan benara
 Yen tindake wong liya
 Pasti den arani sisip
 Iku wong ala
 Ginunggung becik ugi
- D. Mapan ana sesiku telung prakara
 Nanging gedhe pribadi
 Puniki lilira
 Ya kang telung prakara
 Poma ywa nggunggung sireki
 Sarta lan aja
 Nacad kepati pati

Tembang Durma kanggo soal angka 16-18

*Apan ana sesiku telung prakara
 Nanging gedhe pribadi
 Puniki lilira
 Ya kang telung prakara
 Poma ywa nggunggung sireki
 Sarta lan aja
 Nacad kepati pati*

16. Manut pethilan pada kaping papat tembang Durma kasebut, sing kudu digatekna ana ing sajroning urip manungsa yaiku ana ... prakara.
- 1
 - 2
 - 3
 - 4
17. Bab piwulang sing dikarepna ana ing pada kaping papat kasebut, supaya manungsa ora ngenggoni watak lan sifat
- Gumedhe lan serik
 - Gumedhe lan ngalem
 - Gemedhe lan seneng nyacad
 - Nyacad lan serik
18. Isine padha kapapat tembang kasebut, supaya manungsa iku tansah nengenake ajaran utawa nilai karakter....
- Aweh marang wong liya
 - Ngurmati, ora nyacad
 - Nyacad wong liya
 - Nyerik wong liya

Tembang kanggo soal angka 19-20

*Ingkang eling iku padha angelingna
 Marang sanak sing lali
 Den nedya raharja
 Mangkono tindakira
 Yen tan nggugu liya uwis
 Teka menenga
 Mung aja sok ngrasani*

19. Wong sing lali iku wajib di dening wong sing eling.
- Elingna
 - Lalekna
 - Syukuri wae
 - Eling-eling maneh
20. Menawa ora bisa niru tumindak sing becik, luwih becik
- Nyacad
 - Meneng wae

- C. Aweh pitutur
 - D. Ngeling-eling lupute
21. Ing ngisor iki sing ora kalebu dasanamane pidhato yaiku
- A. Pangrawit
 - B. Medhar sabda
 - C. Sesorah
 - D. Tanggap wacana
22. Cara pidhato sing digunakna dening siswa sing lagi ajar pidhato kanthi cara nyiapna teks utawa naskah banjur diapalna diarani metode
- A. Naskah
 - B. Apalan
 - C. Ektemporan
 - D. Impromptu
23. Perangan atur pangapura ing ngisor iki sing trep yaiku
- A. Sugeng siyang, kawilujengan, karaharjan, rahmat, saha berkahipun Gusthi kang Murbeng dumadi mug i tansah kasarira kita sedaya
 - B. Minangka purwakaning atur mangga kita sedaya tansah ngonjukaken raos syukur wonten ngarsa dalem Gusthi pangeran ingkang Maha kuwaos dene kita tansah pinaringan kasarsan saged rawuh wonten dalemipun Bapak Budi Santoso.
 - C. Bapak Ibu sarta sedherek ingkang kula urmati, kados ingkang sampun kita mangertosi bilih rikala 17 Agustus 1945, Indonesia mbiyawarakaken kamardikan. Pahlawan bangsa punika gadhah cita-cita luhur kagem kamardikan Indonesia.
 - D. Cekap semanten anggen kula matur, sedaya kekirangan anggen kula matur, kula nyuwun agunging sih samodra pangaksama.

Pethilan teks pidhato kanggo soal angka 24 lan 25

Para rawuh ingkang kinurmatan, salajengipun kula minangka sulih sarira saking siswa kelas IX sedaya, ngaturaken agunging panuwun ingkang tanpa pepindhan awit saking sih katresnan Bapak/ Ibu guru ingkang sampun nggulawenthah lan mulang muruk kanthi sareh saha lila legawa, satemah kula sakanca saged ngrampungaken sekolah sedangunipun kirang langkung tigang warsa. Mug i-mugi Bpak/ Ibu Guru pikantuk ganjaran ingkang langkung sae saking Gusthi ingkang Maha Agung.

24. Pethilan sesorah ing dhuwur kalebu perangan
- A. Atur pangapura
 - B. Atur panuwun
 - C. Surasa
 - D. Panutup
25. Sesorah ing dhuwur ditindakna ing acara
- A. Arisan
 - B. Atur panampi penganten kakung
 - C. Perpisahan kelas IX
 - D. Mapag warsa enggal
26. Nalika pidhato/ sesorah ing sangarepe wong akeh, prayogane
- A. Ngadeg jejeg polatan sumeh
 - B. Bisa karo tura-turu
 - C. Ngadeg jejeg tur kaku
 - D. Sakepenake
27. Para sesepuh pinisepuh ingkang kula bekteni, para tamu kakung saha putri, tuwin para lenggah ingkang dahat kinurmatan, para kadang wredha ingkang kula tresnani.
- Ukara ing dhuwur kalebu perangan pidhato sing diarani
- A. Salam pambuka
 - B. Atur pakurmatan
 - C. Isi
 - D. Wasana
28. Boten saged kaaturaken mawi basa, kados pundi suka syukuripun Bapak Adi Pramono sakulawarga ing dinten punika awit rahayunipun Bapak saha Ibu sarimbit ndadosaken agenging kamulyan kados dene **kajugruga n gunung menyan**.
- Tegese unen-uneng sing kacithak kandel yaiku ...

- A. Nemoni kasusahan sing gedhe
 - B. Nemu bilai jalaran sak murkane
 - C. Nemu bebaya sing ora dinyana-nyana
 - D. Oleh kebegjan sing gedhe banget
29. Mangga kita sedaya tansah ngonjukaken raos syukur wonten ngarsa dalem gusthi pangeran ingkang maha kuwaos, dene ing dalu punika kita saged rawuh wonten *griyanipun* Bapak Slamet, kanthi tansah manggihi kasarasan lan kawilujengan saperlu kempalan ngraketaken kekadangan.
Tembung '**griyanipun**' ing ukara kasebut, luwih prayoga nek ganti tembung
- A. Dalemipun
 - B. Gubugipun
 - C. Omahe
 - D. Daleme
30. Ing ngisor iki sing kalebu carane nguwasani para rawuh nalika sesorah yaiku
- A. Anggone sesorah mantep disambi dagelan
 - B. Sesorah kudu dagelan saengga para rawuh bisa ngguyu
 - C. Swarane alus lan merbawani saengga para rawun ngantuk
 - D. Swarane kepenak dirungokna, cetha lan isine trep karo sing dibutuhna para rawuh

Naskah sandhiwara kanggo mangsuli soal angka 31-34

Hartadi : "Ilham, sida apa ora, mengko bengi lunga ning omahku, jare ape sinau bareng. Sisan nggarap PR ya ?"

Ilham : "Ya mesthi sida. Omahem kan sing gedhe lan jembar. Mengko bengi jam pitu ya?"

Intan : "Aku melu lho, Har. Aku ya kepengin oleh biji apik. Apa maneh saiki awake dhewe wis kelas IX, tugas lan tanggung jawabe luwih gedhe tinimbang kelas 7 lan 8."

Nunuk : "Aku kok ora dijak piye Tan. Aku ya kepengin sinau bebarengan."

Margaret : "Ya wis, mengko bengi, Nuk. Tak ampiri ya."

Nunuk : "Ya. Aku rencana numpak sepedha motor wae ben cepet."

Rita : "Lha aku piye?"

31. Isine pethilan dialog/ pacelathon sandhiwara sekolah kasebut yaiku
- A. Sinau bareng lan nggarap PR
 - B. Sinau bareng lan rapat OSIS
 - C. Diskusi bab OSIS
 - D. Mung kangen-kangenan wae
32. Anggone sinau mapan ana ing omahe
- A. Hartadi
 - B. Margaret
 - C. Intan
 - D. Nunuk
33. Tataran basa sing digunakna para paraga/ tokoh kasebut yaiku
- A. Ngoko
 - B. Ngoko alus
 - C. Krama desa
 - D. Krama alus

34. Ing ngisor iki sandhiwara ludruk ...

A.

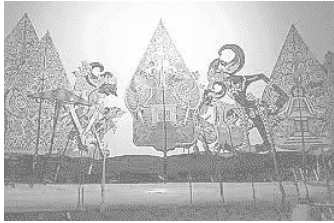
B.

C.

D.

Teks pethilan teks sandhiwara kanggo soal angka 35 lan 36

Ibu : “Din, Nadin, bukune gawanen mrena!”

Nadin : “Inggih, Bu, kula dereng mangertos warni-warni ewah-ewahan energi listrik dhateng energi sanes.”

Ibu : “Weleh, saben dina kowe weruh listrik murub, ibu nyetrika, nonton tv, kipas angin mubeng, kabeh iku bukti owah-owahan energi listrik. Kabeh iku wis dijlentrekna ana ing buku. Coba wacanen kaca 27 iki!”

Nadin : “O.. nggih, sedaya wonten ngriki. Maturnuwun, Bu.”

Ibu : “Kowe iki pancen wegah maca, mbesuk meneh aja mangkono, mbudidaya maca lan nggoleki, yen ora bisa lagi takon.”

Nadin : “Inggih Bu.”

35. Saka pacelathon kasebut, wateke Nadin yaiku

- A. Sregep
- B. Kesed
- C. Keminter
- D. Lantip

36. Piwulang sing ora jumbuh saka pethilan sandhiwara kasebut yaiku....

- A. Bocah sekolah kudu sregep maca lan luru bab-bab sing durung dingerteni
- B. Menawa ora bisa mangerteni sawijining bab sing wis diwaca kudu takon marang sing wis ngerti
- C. Sinau kudu sing tenanan
- D. Dadi wong iku nggantunke bab sing ora dingerteni marang wong liya

37. Alur sajroning sandhiwara kawiwitan bebuka nganti purnaning crita, alur sing kaya mangkono alur

- A. Maju
- B. Mundur
- C. Campuran
- D. Maju mundur

38. Rancangan lumakune sandhiwara sing awujud adegan-adegan sing tinulis kanthi rinci, lumrahe diarani....

- A. Alur
- B. Skenario
- C. Pandom
- D. babak

39. Jin : “Kowe sapa, Le? Wani-wani ngidak lemah kene. Sadumuk bathuk sanyari bumi. Sing sapa wonge wani ngidak bumi ing kene, bakal musna nyawane.”

Badhung : “Aku Badhung saka Desa sebrang. Aku perlu nggoleki wong tuwaku. Wiwit cilik nganti saiki aku diwasa, aku durung tau ketemu ramaku.”

Paraga Jin duweni watek

- A. Gumedhe, angkuh
- B. Lembah manah
- C. Sugih pangapura
- D. Seneng nggawe susahe manungsa

40. Paraga Jin awèh pangancam marang Bandhung yaiku sadhumuk bathuk sanyari bumi, mengku karep

- A. Sing ngidak bumi kene bakal dipateni lan ilang pangkate
- B. Sing wani ngidak tanak klairan, bakal kuwalat lan didhunke pangkate

- C. Sing sapa wonge wani ngidak bumi ing kene bakal musna nyawane
- D. Sapa wonge sing wani mesthi prang tandhing ngrebutna bumi wutah getihe

II. Isenana ceceg-ceceg ing ngisor iki kanthi patitis!

- 41. Jinise geguritan miturut wujud lan isine dipantha dadi loro yaiku geguritan gagrag lawas lan geguritan gagrag anyar. Titikane geguritan gagrag lawas biasane diwiwiti kanthi tembung apa?
- 42. Apa isi tembang durma ing ngisor iki?
Ngandhut rukun becike ngarep kewala
Ing wuri angrasani
Inggang ora-ora
Kabeh kang rinasanan
Ala becik den rasani
Tan parah-parah
Wirangronge gumanti
- 43. Kagiyanan apa kang perlu nggatekake babagan panganggone busana, carane ngadeg ing podium, carane nyekeli mikrofon, lan carane ngandharna isine wacan ing sawijining pahargyan?
- 44. Aranana 3 wae acara sing butuhna pidhato/ sesorah!
- 45. Apa arane pagelaran ing sisih kiwa iki?

